

Vožd Karadorđe

Povodom 130-godišnjice prvog srpskog ustanka

15 februar 1804 godine zlatnim je slovima zabeležen u knjizi istorije našega naroda. Nije taj dan značajan toliko zbog zamašitog značenja prvog srpskog ustanka, već više zbog toga, što je tog dana srpski deo našega naroda izabrao svog vođu, svog predvodnika u odlučnim časovima kada je trebalo da se brani i čuva svoju rodnu grud, svoje kućno ognjište, svoju obitelj i svoj jezik pred osvajalačkim i zavojevalačkim osmanlijskim polumesecom.

Sam Usud je hteo, da je bio taj izbor tako srećan, da je u Orašcu 15 februara pred 130 godina srpski deo našega naroda izabrao razborita, umna, bistra, značajna, odlučna i poštena muža Karadorđa za svog vrhovnog vođu. Poznavajući Srbi dobro odlike tog seljačkog nepismenog — kako je znao da reče Karadorđe — muža, narod ga je jednodušno postavio na čelo svoje podjarmljene domovine, da ga vodi stazom gospodarske i nacionalne obnove. Karadorđe je dobro shvatio značenje tog opšteg poverenja naroda, i on je hteo da svoj program ostvari i izvede do kraja ne prezajući ni pred kakvim žrtvama.

Brda i šume naše divne Šumadije dišili su po barutu još pre 15 februara, stoga nije zapravo 15 februara započeo otpor protiv Osmanlija, već mnogo pre, ali nepovezano, neorganizovano, bez vrhovnog zapovednika i vodnika ustanka. 15 februar znači pak sjeedinjenje svih tih snaga u jednoj ruci — u ruci Vožda Karadorđa. Jači otpori započeli su početom 1804 godine kada su dahi-je, neograničeni gospodari Šumadije ili tadašnje Beogradskog Pašaluka hteli da zauvek istrebe vođe buntovnika i videnije Sr-

be, i da jednom za uvek uspostave svoje neograničeno gospodstvo nad Srbima. S tom namerom uputili su se i u Topolu, boravište Karadorđa, da ga rastave s ovim svetom. Ali Karadorđe se živ ne predaje, već se s podvojenim snagama upre s nekoliko momaka osmanlijskoj sili i — pobjedi. Ta, i još mnoge druge pobjede pronele su slavu i junaštvo Karadorđevu širom domovine. Čitava je Šumadija postala bojište, i sve vidi u Karadorđu siguran залог skore slobode. Prvi njegov sudar s Turcima kod Drlupe, u kojoj je izvojsčio sjajnu pobjedu, dao je živog potstreka njegovim četnicima da su išli iz pobjede u pobjedu tako, da je već 1805 godine bila čitava Šumadija u njegovim rukama, dok je 1806 godine moralo silno tursko carstvo da zamoli primirje s ovom malenom zemljom. Ali Karadorđe neće mira, dok ne oslobodi čitavu svoju zemlju, sav svoj narod. Prodire sa svojim četama u Bosnu i Hercegovinu, a obraća se i na Njegoša, Bačvane i Sremce, da stupe pod njegovu zastavu i da zbace sa sebe jaram ropstva.

Karadorđeve pobjede imale su jakog odjeka i van granice njegove uže-domovine. Njegove su pobjede osokolile sav naš narod nalazio se on slobodan ili unutar granica Austrije ili Turske. Narod je počeo da upire svoje oči i upućuje svoje poglede u svoju junačku srpsku braću i u svetli lik velikog i junačkog Karadorđa, koji poduze i izvrši tako veliko narodno delo oslobođenja i ujedinjenja rastavljene braće. I počinje nacionalno kretanje podjarmljene raje, narod se stao dizati na noge, nacionalno buditi i gledati s velikim nadama u naš jugoslovenski Pijemont. Graničari i redovna vojska Austrije otkazuju poslušnost i pribegavaju pod okrilje Karadorđevu i pod njegovu pobjedonosnu zastavu.

Karadorđe nije bio samo odličan vojskovođa i junak, već je on bio i veliki borac za narodna prava, za prava malog čoveka, seljaka, borac za pravdu i slobodu potlačenog seljačkog sveta. Stoga on slovi još i danas u našem narodu kao oličenje pravde, slobodine i borbenosti.

Iako je bio seljak, njegove su mu moralne osobine namakle neograničenu vlast i autoritet u čitavom narodu, vladajući svesno i odlučno na opštu korist i procvat svoje zemlje.

Naročito treba da se podvuce jedna svetla strana njegova života, a to su široki nacionalni pogledi, pogledi koji jasno ilustrišu njegovo nacionalno gledanje i njegov nacionalni rad oko ujedinjenja svih Južnih Slovena. Pogledi njegovi šizali su daleko preko granica Šumadije, a bistri njegov um i široki vidokrug stvarali su tačne i jasne misli i zaključke u njegovom životnom nacrtu. Kako je mislio i što je osećao vidi se i iz ovih njegovih reči, koje donášamo zbog njihove važnosti, dubine i sadržajnosti, a i zbog uzvišenosti kojim odišu. Tako on 1809 godine poručuje Napoleonu: »**Srbi uveravaju Njegovo Cesarsko Veličanstvo, da će i sva ostala braća njihova, koja žive u Bosni, Hercegovini i u Kraljevstvu mađarskom, ne izbacujući čak ni Bugare, poći stazama njihovim.**« Naročito se veseli formiranju nove provincije Ilirije zahvaljujući Napoleonu sa sledećim rečima: »**Monarh! Vi ste pametno nazvanj Velikom, što mnogi narodi imaju blagodariti svoje sadašnje sušestvovanje, a osobito novovoskresla Ilirija u kojoj žive naši suplemenici.**« Jasan dokaz o smatranju našeg troimenog naroda jednim i istim. Još je rečitije dokazao to svoje gledanje na jedinstvenost našega naroda rečima, kojima je preko kapetana Vučinića, preko kog je molio Napoleona za saradnju sa Srbima, rekavši: »... oni ne bi hteli (Srb) da odvoje svoju sudbinu od sudbine Ilirije gde je isti jezik i isti narod.« Ovakvo je govorio i osećao Karadorđe, ovako je osećao i sav naš narod, koji je govorio na usta velikog Vožda.

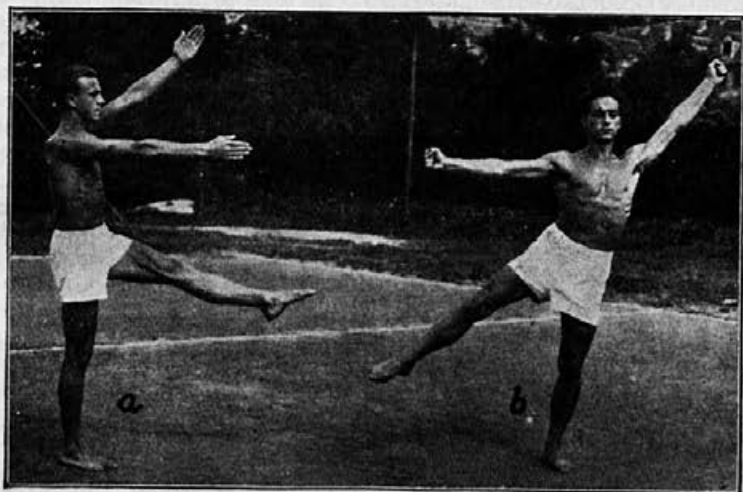
Takvim životom, takvim samopregorom i takvom borbom za slobodu i ujedinjenje svih Jugoslovena, stupio je Karadorđe u red najvećih ljudi našega naroda. Tako je radio, tako je krčio trnovite puteve naše tamne prošlosti veliki vojskovođa, veliki državnik, brižljivi otac svoga naroda, veliki pobornik narodnog oslobođenja i ujedinjenja, začetnik velike naše današnje domovine Jugoslavije kojoj stoji i danas na čelu slavna i ratnom slavom ovenčana dinastija Karadorđevića. Što je veliki Ded započeo, to je veliki Sin i veliki Unuk uspešno dovršio.

(Kljé.)

Nema čoveka koji se ne bi rado sećao lepih časova proživljenih u mladosti. Od svih takvih doživljaja seća se najčešće onih, koji živo i neumoljivo delovahu na njegovu mladu, čistu i poletnu dušu. Na časove u kojima se počela da budi i razvija njegova nacionalna svest kao i na lica, koja su svojim radom uplivala na stvaranje i izgrađivanje njegovog značaja. Oni će ga upućivati i davaće mu potstreka, da se u takva lica i nadalje ugledava, da mu budu svetli primeri i uzori nesebičnog rada i da primeni njihova uputstva i savete u svom budućem radu i životu.

Evo što nam je jednog dana pričao Dušan:

»Ja neću nikada zaboraviti onih srećnih, veselih, lepih i korisnih časova telovežbe, koje sam polazio pod vodstvom oduševljeno^g Sokola-prednjaka Vjekoslava. Uveren sam — kada bi bilo u našem društvu samo nekoliko onakvih radinih i nesebičnih Sokola, da ne bi naše društvo samo životarilo, već bi proradilo i proživelo pravim sokolskim životom.«

a) Prednožiti l., l.
predročiti gor,
d. predročiti,
dlani not

b) Odožiti d., d.
odročiti, l. od-
ročiti gor, pesti,
dlani naprej

Slušajući njegova kratka, ali jezgrovita i živa tumačenja, njegov proletan i ustrajan rad, pun požrtvovanja i odricanja, kao i njegovo općenje s braćom, ali i s onima, koji još nisu u našim redovima, s ubeđenjem međusobno dokazivamo, da je izlišno da tražimo vrednijeg, doslednijeg i značajnijeg Sokola od našeg prednjaka Vjekoslava.

Svaki od nas, u prvo vreme, kada se upisao u Soko, dok ga nije upoznao, nekako se ga bojao i izbegavao, jer bejaše nepopustljiv u osuđivanju dvo-ličnih i nepouzdanih Sokola. — On je uvek nastojao prodrati u dušu i srce vežbača, upoznati ga, bio to naraštajac ili član.

Njegovo je oko sve videlo, njegova mirnoća i odlučnost nam je imponirala, a njegova pronicavost sve pravedno ocenila. — Kada je u nekome otkrio pouzdanog i vrednog Sokola — zavoleo ga je, upućivao, bodrio, pomagao i tešio, — jednom reči: dao bi mu i dušu svoju, dok je prema neiskrenima i nepoznatima bio strog i nepopustljiv. Zato je razumljivo, što nam je često, u nevezanom govoru, održavao nagovore, naročito iz sokolske ideologije, pokazujući nam put kojim moramo ići, želimo li postati vredni Sokoli, dobri i pouzdani građani, na koje može država svaki čas da računa i da im poveri izvršenje najtežih i najodgovornijih zadataka. — Na svršetku svoga govora, bolje našega razgovora, često je naglasivao da nam je svatko dobrodošao, da nikoga ne isključujemo iz naših redova, bio kojeg mu drago staleža i zanimanja. — Ali da svatko mora znati, da su to čisto slovenski

redovi. Osim toga da od svakoga zahtevamo da bude prožet sokolskom mišlju i da je voljan nesebično i uvek iskreno surađivati za dobro i sreću našeg naroda i naše nacionalne države.

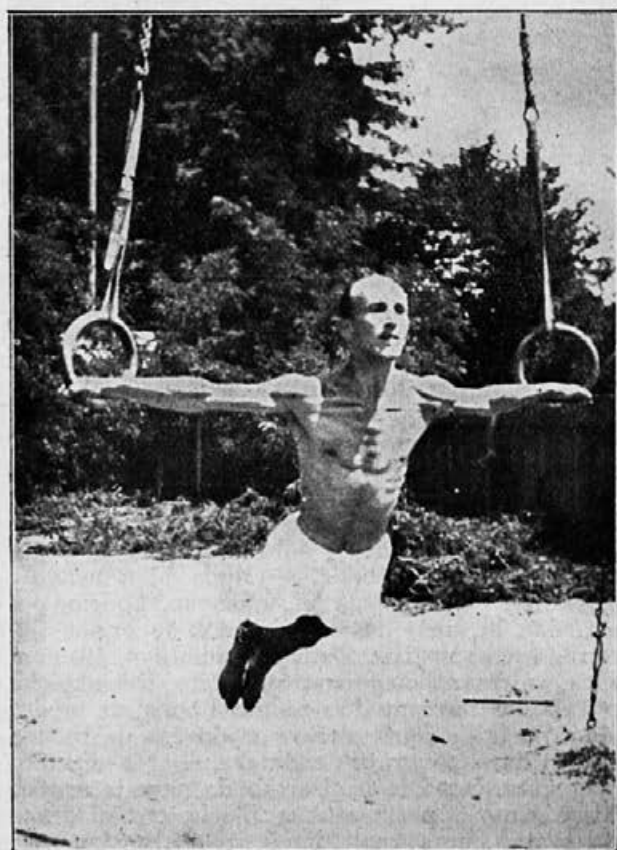
Nama je poznato, da svakome Sokolu mora biti jasno, da nam nije telovežba cilj, nego samo sredstvo da sačuvamo svoj narod duševno, telesno i moralno zdravim i jakim i da ga nacionalno osvestimo.

Svi smo voleli — i danas volimo — prokušanog Sokola-prednjaka Vjekoslava. Uvek smo nestrpljivo očekivali čas telovežbe. — Odeli, koje je on vodio bili su najbolji, najnapredniji i najdisciplinovaniji, jer su se pojedinci trsili i ulagali sve sposobnosti da zasluže njegovo priznanje. — Nama je bila milija njegova pohvala, nego pohvale i priznanja desetaka drugih, koji su nas gledali na javnim nastupima. — Ta mi nismo vežbali da bi nas drugi gledali i odobravali naše uspehe i naše težnje, nego smo sve svoje — tko je što imao — davali s veseljem i od srca, ali sve »bez koristi i slave«. Red i tačnost nisu bili po njemu nikada poremećeni i zanemareni, a to je prešlo i nama u naviku, u potrebu i u krv, i teško nam bejaše stupiti pred njega i ispričavati se, ako se slučajno desilo da je netko zakasnio na vežbu — na svoju dužnost. Radi toga svi smo ga štovali i spremno smo izvršivali njegove zapovedi, jer smo znali da tko nije naučen slušati, nikada ne može biti sposoban ni zapovedati. — A tko se ne pokorava i ne izvršuje sokolske propise i odredbe — taj svesno i hotimično ruši Sokolstvo. — Sve nam je kazivao blagim i mirnim tonom, ali ako je netko zaboravio i bilo čime narušio red i disciplinu, poremetio među nama bratsko ponašanje i slogu, ili ako je potcenjivao svoje drugove ili se pokazao prkosnim, tada ga je strogo i ozbiljno opomenuo. Vežbe je ispravljao s lakoćom i brzo, a reči su

mu bile kratke i jasne. Voleo je da i više puta ponavljamo vežbu. I tako — naučili smo vežbu, a da toga nismo ni opazili. — Mnoge poteškoće kod pravilnog izvođenja raznih gibanja i položaja nismo ni primećivali, jer sve nam se pričinjalo jednostavno, lagano i zabavno.

Svojom mirnoćom, odlučnošću, govorom i nastupom ulevao je u nas samopouzdanje, razvijao druželjublje i poticao volju pojačavao je u nama energiju i veru i suzbijao krzmanja, neodlučnost i strah koji prati mnoge početnike.

Eto, takav bejaše naš prednjak Vjekoslav, a danas je još bolji, jer ima za sobom mnogo iskustva. — Zato može biti srećno ono društvo, koje ima tako vredne prednjake. — Pa tko da se rado ne seća takvih prednjaka!?

Razpora na krogih

Plemiči po gradovih so nekdaž imeli udomačene sokole. Posebni zato izurjeni možje-sokolarji, so jih vežbali, da so lovili in zasledovali v zraku druge ptice ter jih nosili gospodarju.

Grašček Križar je dobil posebno lepega divjega sokola. Poslal mu ga je sosednji vitez v dar. Razveselil se ga je, saj sta bila oba njegova udomačena sokola že stara.

Takoj je poklical sokolarja in mu izročil ptiča, da bi ga izučil za lov.

Sokolar se je pred gospodarjem ponižno priklonil in vse obljubil.

Neki dan se je graščak spomnil svojega sokola.

Ker je preteklo že precej časa od tedaj, ko je ptiča izročil sokolarju, si je zdaj mislil:

»Moj sokol je pač že izvežban! Pojdem z njim na lov.«

Poklical je služabnika in ga vprašal:

»Kaj je z mojim sokolom?«

»Vaša milost! Trmast je, da si sam ne vem pomagati! Ne morem vam ga še priporočiti za na lov.«

»Menda si že pozabil vežbati? Postaral si se,« ga je zavrnil graščak.

»Ne! Ne! Nisem pozabil! Zelo se trudim s tem sokolom. Vendarle še ni goden!«

Plemič je nekaj zagodrnjal. Potem je vzel puško in poklical svojega psa ter odšel na lov.

Spet je poteklo precej časa. Sokolar se še vedno ni javil s sokolom.

Pa se ga je graščak sam spet spomnil. Hitel je k sokolarju, ki je prišel tarnati pred njim:

»Ne morem pomagati, ptič me ne sluša. Ne morem ga ukrotiti in pošteno izučiti!«

Vitez se je razburil:

»Ali veš, da se moraš meni zahvaliti za svoje življenje? Rešil sem te v vojski iz turških rok, ti mi pa tako plačuješ. Ne ljubi se ti ptiča učiti, pa mi lažeš. Sram te bodi! Če ne izvežbaš sokola v enem mesecu, te zapodim iz službe in te dam pretepsti, da boš svojo kožo za seboj vlačil!«

Ubogi služabnik se je silno prestrašil. Ves obupan in žalosten je hodil po svoji sobi, ogledoval sokola in se nad njim jezil:

»Ti, ptica poniglava, boš kriva, da bom moral na cesto!

Stoja na rokah

Kdo me vzame zdaj v službo, mene starca. Od lakote bom poginil. Tedaj se je oglasila njegova hčerka Milica. Mož je bil vdovec in imel je deklico edinko.

Zažvrgolela je:

»Oče! Prepustite meni sokola! Še jaz poskusim svojo srečo!«

Starec se je žalostno nasmehnil:

»Kaj boš ti, otrok moj?«

Ni mirovala:

»Samo poskusiva! Zato ne bo nič zamujenega!«

Oče je naposled pristal.

Milica je večkrat opazovala, kako je oče učil sokola. Zdaj je prav tako prišla tudi ona. Toda ni se razburjala. Vse je počela mirno in ljubeznivo. Nikoli ni kričala nad ptičem, niti ga tepla s tenko leskovko.

Ptič je zdaj hitro napredoval.

Starec je bil silno vesel. Zdaj je tudi sam delal s ptičem ljubezniveje. Sokol se je kar udomačil. Oče in hči sta bila prepričana, da bo zdaj dober lovec.

Le nekaj sta opazila na njem. Včasih je žalostno povešal glavo in ju otožno pogledoval.

»Za svojo prostostjo žaluje!« je trdila Milenka ter ga ljubeč gladila in tolažila.

Po koncu petega tedna je graščak dobil goste. Zdaj se je spomnil sokola. Poklical je sokolarja, ki mu je vesel prinesel ptiča in mu sporočil:

»Vaša milost! Ptič je krotak in priučen. Takoj ga lahko preizkusite. Toda nekaj je! Včasih se mi dozdeva tako otožen. Glavo poveša in žalostno gleda pred se. Zdi se mi, da se dobro zaveda svojega suženjstva.«

Graščak se je zasmeljal in mu ukazal, naj ptiča izpusti.

Sokol je zletel. Nizko je zaokrožil in se takoj vrnil sokolarju na roko.

»Izpusti ga zopet!« je ukazal graščak.

Sokolar je slušal.

Ptič se je pognal še više in se spet vrnil k sokolarju.

Vitez se je ujezil:

Tak ptič! Vidim, da je dobro izvežban. Zakaj ne mara loviti in se dvigniti više? Nad njim vidim ptiče, pa jih ne hiti loviti! Pokažem mu!«

Dvignil je tenko šibo.

»Nikar!« je zaprosil sokolar.

Graščak ga ni poslušal. Šiba je švistnila sokolu po vitkem telesu.

Ujeda je zafrtotala. Nekoliko časa je krilila s kreljutmi. Potem se je dvignila.

Sokol se je še enkrat ozrl v svojega sokolarja in že je planil više in više.

»Izvrstno!« je kričal graščak.

Služabnik je molčal.

Sokol je plaval proti večerni zarji. Samo majhna, neznatna pika se je še videla na obzorju, pa je naposled izginila in utonila v rubinskem sijaju.

Gospodar in sokolar sta čakala. Slednji je bil blede. Vedel je, da je ptič odšel za vedno.

Res se sokol ni vrnil.

Vitez je zavpil nad sokolarjem:

»Ti si kriv! Preslabo si ga vzgojil!«

Starec je tiho zanikal:

»Ne! Šiba je kriva! Ko je začutil šibo se je dvignil.

In tedaj je zazrl pred seboj svobodo, ki je nikoli ni mogel pozabiti. Zvabile so ga njegove višave. Pozabil je vse in splul više in više ter se nikoli več ne vrne.«

Ko je čula Milenka, da je njen sokol pobegnil, ji je bilo tako hudo, da se je bridko zjokala.

Skromnost je iščeznula iz sveta kao i mnogo koje dobro.

Skromnost je osečina da se zadovolji s onim što imamo, i da živimo srećno u zatišju sadašnjosti. Ima ljudi, koji su već po naravi skromni, drugi su se opet sami uzgojili. Skromnosti ima više vrsta. Skromnost u odevanju, u prehrani, u zabavama — najobičniji su njeni oblici. Čovek s osečinom skromnosti — je skroman, što će reći, da ne živi preko svojih prilika, ili preko svog položaja; ili — da se ne gura na prva mesta u društvu, ili pak onaj, koji se ne hvali s osečinama, kojih nema (na pr. bogatstvo, inteligencija, ili kakav talenat). Ljudi, koji imaju takve negativne osebine neskromni su nametnici, jer žele da imaju svuda prvu reč. Silno su uobraženi i drski, jer su zaljubljeni u svoju malenu ličnost. Dakle, ti oblici neskromnosti, kojima je suprotnost skromnost — plod su samoljublja, te ujedno neka sena duhovnog siromaštva.

Poznato nam je, da su »u istinu veliki muževi« iako su u stanovitim prilikama ponosni i nepristupačni, u svojem bivstvu skromni. Žive samotno svojim unutrašnjim životom i ne viču svetu o svojim unutarnjim doživljajima kao manje vredni neskromni ljudi. Niti sa zvučnom rečju ne obavljaju svoje nacрте. Uvučeni sami u sebe — rade, stvaraju. Ubeđeni su o svojoj vrednosti. Javno mišljenje im je sporedno. Oni su svet za sebe. Nasuprot oni neskromni uveravaju javnost o svojim sposobnostima, o svojem znanju, o svojoj velikoj zadaći. Čitav njihov život temelji se na spoljašnjosti. Gete misli, da talenat prima svoj oblik u tišini... Tu tišinu pak ne zamišlja u pustinji, već u vrtlogu života, ali ne kao deo prašine, koji svojevoljno kao igračku vitla orkan, već da tiho i samotno opaža život oko sebe.

Značajna crta skromnog čoveka je također i mirnoća u svakoj prilici. Neskroman čovek se, naprotiv, ljuti, divlja, jer želi za svaku cenu da održi lažljivu osebinu, koju je sam prihvatio za to, jer mu se dopadala.

Skromnost je najbolji ukras čoveka. Naročito omladine, koja danas nema ni pojma o toj osebini. Kriv je uzgojni sistem, kao i preterano i pogrešno naglašen individualizam svake ličnosti. Talenat mladića bio je nekada tajna, danas je razvikana javna stvar. Skroman mladić bio je strog autokritik, danas je samosvesna, ali nezrela ličnost. To neskromno naziranje o samom sebi, mora da ima slabe posledice za pojedinca i celinu. Na površinu stupaju neskromni i sebični elementi i daju pečat celini, koja je lažni veo uzora.

Neskromnost je pilepčiva kao i kužna bolest. Iza svetskog rata okužila je ona čitavo čovečanstvo kao neka protuteža za stegnutu individualnost za vreme rata. Tada je bio svaki pojedinac samo deo pluga, koji je oraо bojno polje. Svi su bili kao okamenuti u ratnom kaosu, gde je bilo jedino zanimanje: »biti ili ne biti«. Po skopljenom miru bacilo se je čovečanstvo u protivnost — pojedinac, oslobođen pritiska, počeo je da obožava svoj »ja«. I to traje još i danas... i to je također pravi uzrok opšte današnje krize. Svako teži u svojoj neskromnosti za ugledom i boljim životom prema starom principu: »rođeni smo za bolje«. Kako pak »boljega« nema, predalo se je čovečanstvo nezadovoljstvu, koje bez sumnje veoma upliva na današnju strukturu društva. Besposlenost je često karakteristična pojava kao plod nezadovoljne neskromnosti. Malo ko odabire rad, jer želi da s malenim trudom udobno živi, i smatra javnu pomoć ili prosjačenje za časnije nego težački rad. Netočno je također spočitavanje, da je kapital kriv današnjoj gospodarskoj krizi. To je smešno. Kapital je kao srce, koje tera po čitavom svetu svoju krv — rad. Rad je mnogo kome smetnja, uistini je pak sreća čovečanstva. Besplodna besposlica — truje danas čovečiji rod slično kao i kokain — jer je ljudima samo do uživanja i nerada. Svi bi hteli više — manje da žive »u zemlji lenčina«, gde pečeni golubovi sami padaju u usta. Lenčine su duhovni slepci i materijalistički nezadovoljnici, neskromni ljudi. Osećaju u sebi »čovečje dostojanstvo« (koje je definirano u napetom radu i u tihom i skromnom životu, gde se skuplja novčić uz novčić, kao na pr. pri Fordu) — te vide

samo Fordove milijone, te ga zbog njih mrze. »Zašto ih on ima, zašto ih pak ja nemam«, mrmljaju i prvom prilikom išli bi da razlupaju njegove strojeve. Ne misle pak pri tome na njegov dugotrajni trud, a također ni na to ne misle, da bi s time uništili skroman život tolikih ljudi — Fordovih službenika.

Iz neskromnosti izišle su današnje teške prilike. Raditi, skromno živeti — i naskoro bi bile suvišne razne konferencije. Ali »tegliti« je danas prilično nečasno — živeti u sportu i zabavi to je danas životno geslo. Ali to je geslo gnjili plod na granju kulture, koja danas smjera jedino na materijalnu stranu.

Ali čovek je skroman obzirom na svoju duševnost i to je njegova propast. Zadovoljiti se sa znanjem čitanja, pisanja i računanja — sve ostale duhovne vrednote za njega su ništetne. Etika i estetika danas su sirotice, koje su se sklonule u zaprašene biblioteke. Čovek je danas u tom pogledu preskroman, da bi tražio za sebe ili u sebi svetlost božju — duhovnu kulturu; dovoljan mu je fizički trening i prvenstvo u boksanju. Zbog neskromnosti u svetovnim dobrinama, te zbog preskromnosti u duhovnim vrednotama — morala je da se rodi tako žalosna pojava, kao što je današnja svetovna kriza.

Uzalud državnici taru glave, da bi našli izlaz, sličan barem mišjoj rupi iz gospodarskih teškoća i zabluda, ipak je samo jedan smer — a »to je put unatrag« — put u predratne društvene prilike, iako ih danas oskvrnjuju razni ekstremni sociolozi, koji su nikli iz ništavosti i postavljaju kao cilj ništavost. Nijedna socijalna, nijedna gospodarska reforma ne može da pomogne da se izide iz današnje zablude nego jedino i samo obraćanje posleratnog materijaliste u predratnog moralistu. Iako je bio taj s malogradanskom dušom, ipak je on imao jednu od najboljih osebina — skromnost. Poprečan savremenik je pak bez nje — još više, pače i bez malogradanske duše. Prodao ju je za grubu telesnu kulturu i sve njene izrode. To je os, oko koje se vrtil usud njegove neskromne ličnosti i podžige u njemu sve pogubne strasti i nagone.

Kip Nj. Vis. Prestolonaslednika Petra, delo kipara Franc Kršinića u novoj sokolani Sokolskog društva Zagreb I

Na pragu novoga života

Hajrudin Ćurić, Sarajevo

(Drama u jednom činu iz muslimanskog života)

(Nastavak.)

Dr. Hajrudin: Imate pravo, gospodo.

Behija: Ima još jedno naše zlo, protiv kojega bi trebalo povesti borbu: većina današnjih muslimanskih devojaka i žena krivo je shvatila emancipaciju.

Dr. Hajrudin: Zaista, zaista.

Behija: Većina njih misli da su emancipovanije, što više izlažu svoje telo pogledima muškaraca, što više, u noći, ostaju po šetalištima, kavanama i t. d.

Dr. Hajrudin: Potpuno se slažem s Vama. Glavni odbor »Gajreta« neće nimalo pogrešiti, ako o svemu ovome povede malo više računa.

Behija: Nije glavno otkriti se. Živi kako treba, pa se ničega ne boji!

Dr. Hajrudin: Tako je.

Behija: Emancipovana muslimanka je za mene ona, koja ima dobar kućni odgoj, koja je inteligentna u pravom smislu reči, koja je sposobna da bude dobra domaćica, verna žena i prava majka.

Dr. Hajrudin: Sasvim tačno.

Behija: Kad govorim o ovome, uvek se setim Almase. Kamo sreće da su sve naše školovane muslimanke onakve. Vidite, ona je završila školu u Pragu. A verujte, da je otišla i na kraj sveta, ona bi sačuvala čast svoje porodice i svoga imena, pa makar je to i života stajalo.

Dr. Hajrudin: Hvala Vam na tako lepom mišljenju o Almasi.

Behija: U njoj ćete dobiti sve ono, o čemu ste idealisali: vernu ženu, izvrsnu domaćicu i pravu majku vaše dece. (Ulazi Alija.)

Alija (s vrata): Zamislite, da se mali Omer toliko sprijateljio s crncem, da se ne odmiče od njega.

Behija (Hajrudinu): Jesam li Vam kazala da se neće šale rastaviti od crnca?!

Dr. Hajrudin: (potvrđuje glavom).

Alija (sedajući): Kuharica im je dala da jedu i reče mi, da se čudila, kako su slatko jeli.

Dr. Hajrudin: U malom Omeru već se ukorenila sokolska ljubav prema bližnjemu.

Behija: To je i potrebno. Meni je neobično drago, što je moj Omer oduševljen Sokolstvom.

Dr. Hajrudin: Daj Bože, da na Vaša usta progovore sve naše muslimanske majke!

Behija: Sokolska ideja zahvata sve više muslimanski elemanat, a to je dobar znak.

(Čuje se zvono za ručak.)

Alija: Zvono za ručak...

Dr. Hajrudin: Koje smo nekada najrađe slušali...

Alija (smеčеći se): Naročito sredom, kad bi bio grah za ručak... (Ulazi mali Omer s crncem.)

Omer (s vrata): Mamice, Džimi i ja smo skupa jeli.

Behija: Znam, dušo, neka ste. (Hajrudinu) Gospodine doktore, vi ćete biti ljubazni i ostaćete kod nas na ručku. Danas je, svakako, praznik naše ljubavi, pa nam nećete uskratiti vaše prisustvo.

Dr. Hajrudin (klanjajući se): Hvala vam lepa, gospodo.

Behija: Molim, (Aliji) Zabavi malo gospodina doktora, dok Vas ne pozovem. Kuharica je već gotova s ručkom, a ja idem brzo da postavim sto. (Uzima čaše sa stola i izvinjava se Hajrudinu) Pardon.

Dr. Hajrudin: Samo izvolite, gospodo. (Behija izlazi.)

Alija (Omeru): A sada neka čuje gospodin doktor kako znaš deklamovati.

Omer: Koju ću tata?

Alija: Koju hoćeš. Znaš ih, hvala Bogu, dosta.

Omer: Hoću li »Proleće Sokolstva«?

Dr. Hajrudin i Alija: Hajde baš tu!

Omer (nakloni im se i deklamuje):

PROLEĆE SOKOLSTVA*

Nakon duge, teške zime
proleće nam milo dođe,
odbacismo teške lance:
robovanje naše prode.

Slobode nas sunce greje,
slobode se pesme ore.
Složna braća složno rade,
složno zbore, složno tvore.

Podigoše kip Slobodi
Od Vardara do Triglava
svuda pesma, svud veselje,
svuda radost svuda slava.

Proleće je nama došlo,
slavimo ga braćo mila:
Jugoslavka naša vila
mnogo leta srećna bila!

(nakloni se, a dr. Hajrudin i Džimi aplaudiraju; naročito Džimi.)

Dr. Hajrudin: Bravo, Sokole moj!

Džimi: Bravo, Omer!

Omer (ljubopitljivo Džimiju): A znate li Vi deklamovati?

Džimi: Džimi to ne znati.

Dr. Hajrudin (Aliji): On samo zna plesati. Kad je raspoložen i kad čuje muziku, odmah počne izvoditi crnački ples.

Alija: Zeleo bih to da vidim.

Dr. Hajrudin: Sve zavisi od njegovog raspoloženja. Možda ćeš imati priliku da ga vidiš kako pleše.

Omer (Hajrudinu): Je l' te, je li Džimi Soko?

Dr. Hajrudin: On nije Soko, ali voli gledati kako Sokoli vežbaju.

Omer: A maže li on svoje zube belom kremom?

Dr. Hajrudin (smešeći se): Ne maže. Njegovi su zubi od prirode beli, a koža crna.

Omer: A može li se od njegova znoja napraviti mast za cipele?

Dr. Hajrudin i Alija (smeju se).

Alija: Ko ti je to kazao?

Omer: Enver Hodžić iz drugog razreda preparandije.

Dr. Hajrudin: Prevario Te je.

Omer: A ako on uđe u tunel hoće li se videti u njemu?

Dr. Hajrudin (smešeći se): Naravno da neće ako je velik tunel.

Omer: A ako se pobije s drugim crncima u tunelu, hoće li se onda videti?

Alija: Odakle Ti to pitanje? Od koga si to čuo?

Omer: Enver Hodžić nacrtu jedan crni kvadrat i pita mene što je to. Ja kažem: kvadrat, a on se smeje i kaže: »To nije kvadrat, to se crnci tuku u tunelu«.

Dr. Hajrudin i Alija (smeju se).

Alija: Enver voli s Tobom da se šali. (Hajrudinu) Što ti je dečija mašta: sve ga zanima.

Dr. Hajrudin: Interesovanje kod deteta mora da postoji. Ono mu pomaže da razbistri mnoge nejasne pojmove. (Ulazi Behija.)

Behija (s vrata): Izvolite gospodo, ručak vas čeka. (Odlazi.)

Alija (Hajrudinu): Izvinj jedan čas, (Ustaje, odlazi do svog stola i zvonu; ulazi jedan pitomac.) Reci Ajniji da ovo malo pospremi po kancelariji.

Pitomac: Dobro, gospodine upravnice. (Odlazi klanjajući se.)

* Od autora drame.

Alija (Hajrudinu): A sada hajdemo, dragi prijatelju, da što založimo. (Omeru i Džimiju) A vas dvojica?

Omer: Mi smo jeli, tata. Mi ćemo ostatu ovde da pričamo.

Alija: Dobro. Samo pazi da me ko ne bude tražio. (Odlazi s dr. Hajrudinom, a Omer uzima sebi stolicu i seda s crncem levo od vrata do zatvorenog prozora.)

Omer: Je li te, Džimi, koliko je Vama godina?

Džimi: Džimi... to nikada... ne znati.

Omer: A gde ste se Vi rodili?

Džimi: To biti... vruć zemlja, mnogo, mnogo vruć zemlja.

Omer: A jeste li išli u školu?

Džimi: Džimi... ne ići u škola.

Omer: A znate li pisati?

Džimi: Džimi... znati pisati.

Omer: Džimi, hoćete li da vidite moj album slika?

Džimi: Džimi... voleti slika.

Omer: Sad ću Vam doneti da vidite. (Odlazi; u to se začuje izvana pesma, a malo zatim ulazi debela služavka Ajnija, propisno odevena, s krpom u ruci.)

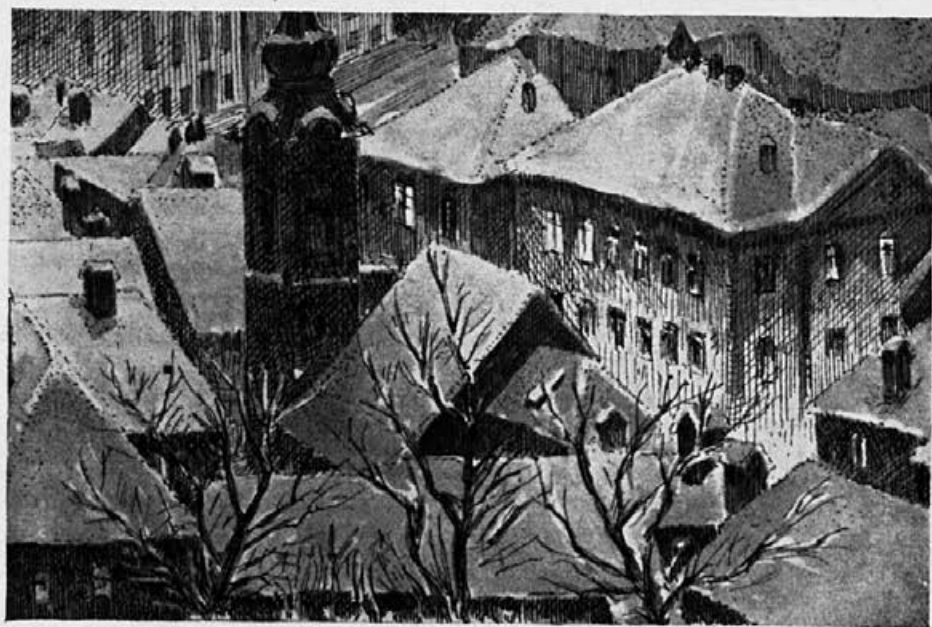
Ajnija (peva malo kroz nos):

Crven fesić mamu
crven fesić mamice
crven fesić u dragana,
joj mamice...

(posprema i praši fotelje i sto, ne videći crnca, koji je nemo promatra, peva dalje):

Da ga hoće, mamu
da ga hoće, mamice
da ga hoće nakriviti
joj mamice...

(vadi pismo iz nedara i hoće da ga čita, ali u isto vreme ulazi Omer s albumom). (Nastaviće se.)

Naši pesnici

Ходи, брате!*

Др. Вој. В. Рашић, Београд

* Поводом споразума у Београду 14 XII 1933 г. о ступању Бугарског савеза гимнастичких друштава Јунак у Савез словенског Соколства, што је одавно жељено и срећом дође сутра дан по Св. Андрији, Крсној слави Њег. Вел. Краља Александра I, коју је ове године свечано провео и с Њег. Вел. Краљем Борисом у Београду.

Ти си Јунак, ја сам Соко!
Пружи руку, нек не дрхти, —
Са нама је Божје Око,
Не бојмо се више смрти!

И Јуначки и Соколски
Прегрмесмо многа зала,
Али мушки и дивовски, —
И Снага нас одржала!

Векови су тако прошли
Док падасмо, — а за кога?!
Срећом сад су други дошли, —
Има Правде, има Бога!

Ходи, брате, — ходи, роде,
Та братске смо исте крви!
Ми смо деца од Слободе
И за Братство увек први!

А у борби док смо били
Провели смо страшне дане, —
Сад у коло сви се свили,
Да видамо братске ране!

Покажимо ког смо рода
Са балканских наших страна:
Да крв никад није вода, —
Амајлија освештана!

Покажимо себи, роду,
Целом свету на видику:
Да смо увек за Слободу
И стојимо на бранику!

Земљо наша, земљо света!
Домовино наша мила!
Нека с нама срећа цвета
И срећна нам увек била!

А сад пруж'те руке своје,
Од срца их срцу дајте,
Нека братства песма поје, —
У загрљај братски хајте!

Ходи, брате, ходи, братко,
У новом се братству снађи, —
А оно је тако слатко,
А загрљај још и слађи!

Нек' одјекне наша Слога
Са Краљевских наших дана, —
С благословом то је Бога
И са чашћу крунисана!

Zima

Gustav Strniša, Ljubljana

Prihuljena starica zima gre v breg,
na hrbtu pa nese napihnjene meh,
v tem mehu je burja, ki rada razgraja,
podira kozolce, po strehah razsaja.

Prihuljeno starica zima gre v breg,
in bele snežinke prinaša v laseh,
a kadar odgrnila ruto bo sivo,
že sneg pohitel bo čez travnik in njivo!

Prihuljeno starica zima gre v breg,
in hladno smrt nese v globokih očeh,
saj kadar se bodo v prirodo ozrle,
takoј bodo cvetke poslednje umrle.

Prvi снег

Ko' od ruža promaleća
Snežno — bela kiša cveća
Ko' srebrene male ptice,
Veju... veju pahuljice...

Mladež pa i školska deca
Rano jutrom snegom jure,
Ne boje se što sneg veje
Ne boje se snežne bure.

Evo snega... Evo zime
Lete čavke, vrane gaču
Deca srećna vesele se,
Grudaju se, viču, skaču...

Žika Nikolić, Vera kod Vukovara

Ispod magle talasave
Iznad našeg kraja sveg,
Sve poljane i dubrave
Pokrio je prvi sneg.

Že bliža se pomlad

Gustav Strniša, Ljubljana

Že bliža se pomlad vesela,
jo naša srca čutijo,
ko vrba bo ozelenela,
vsak svojo bo piščalko zvil
in vigredi se veselil.

Piskali bomo na piščali
vesele speve mladih dni,
v poljano bomo zavriskali,
zapele z nami ptice pevke
radostne bodejo popevke.

A sončni žarki — strune zlate
nas bodejo ogrevale,
ljubezen razodevale
prirode, v srca sevale.

Плавом Јадрану

Јадране плави, блистави, свети.
Поносу наше витешке груде
Од кад си својој стигао мети
Стално нас твоји таласи буде.

Буде нас смело, одважно, чило
Да знамо зашто Балкан постоји
И да смо свесни да твоје крило
Знаде да љуби и да освоји.

Јадране моћни, чувару рода,
Који се слави до сунца, неба.
Твојијем сјајем блесну слобода
Какву то само Балканац треба.

Душан Живковић, Чилипи-Дубровник

Ти огледало наших планина
Симбол си рада и надахнућа
Блиштини у сјају зрачних ведрина
И јачам наша смела прегнућа,

Ти врело наше љубави вруће
И душо наше нације здраве
Створи слободу и ускрснуће
Знамењем твоје пучине плаве.

Твоја нам вода обале злати
Таласи твоји песмама нас драже
Пространством твојим слобода ухвати
Ти плави штите „Јадранске страже“

Јадране плави, дични и славни
Знади да смо у свако доба
Бранити своје обале справни.

(Kočinčinska zgodba)

Veselje Mojcem širi prsi,
obilne žetve vstaja dan:
saj plenjajo sladorni trsti,
zori koruza, plod banan.

Že vsak pripravlja si posode.
Tedaj pa bukne groze glas:
Vsevišnji čuvaj nas nezgode,
krdelo slonov tuli v vas!

Desetkrat tri pošasti divje
na polje zdaj se zakade,
premnog obran že sadež njiv je,
sadike strte so mladé.

Na slone! vpije srenja mojska,
strašanski trušč in srep ropot
pa s »tuki« žene selska vojska,
vmes čuje slonov se topot.

Mož plamenico vzame v desno,
vreščeč, hreščeč v zaglušni hrup,
a slon ga zgrabi z rilcem besno,
telebi mrtvega na kup.

Vaščane vse obide zona
in plaho se spustijo v beg,
a še je nekaj žrtev slona,
ki ruši in tepta vse vprek.

Do zadnjih koč so vas podrle
tako razjarjene zveri,
ograde in nasad potrle,
steblike več pokonci ni.

Na grobljah gospodar umuje:
Prirodi človek je vladar,
a kaj ko prestol spodkopuje
mu mnoga nepokorna stvar!

Jugoslovenče s Jadrana

Mih. D. Petković, Brus (Morav. ban.)

Znate l' s kojih on je strana,
S kojih voda, s kojih gora? —
To je Soko sa Jadrana,
S penušavog, plavog mora!

To je junak koga stara
Greje žarka ljubav prava
Prema braći sa Vardara
I sa Save i Triglava!

On je mali, al' jednako
Ljubit svoju zemlju ume,
I beskrajno može jako,
I valove koji šume!

On je s divnog našeg kraja
Gde su jutra nasmejana,
Gde je nebo puno sjaja,
Gde su srca raspevana!...

To će biti Soko dana,
Pun ponosa i pun nada, —
Jugosloven sa Jadrana,
Koji buja, raste sada!...

Југославија

Душан Живковић, Чилипи-Дубровник

Јединство нас свето крунисало
Ускрснућем из Косовског гроба
Генијалном сврхом овенчано
Осветника из новог доба.
Светлост наста — изгуби се тама
Луча засја животног плана
Александар син витешког рода
Вођа поста славног народа.
Искра сева, парује слобода
Јадраном се наша флота шири
Идеална љубав браћу мири.

Dok vihor urla i čvrsta stabla njiše
na obalama Mirne — istarske reke,
potajno pred sinom majaka suze briše
i gleda u duhu krajeve daleke.

Njene suze su izraz ponosa, bola,
koji srce napaja i dušu miri,
jer svud' naokolo — preko gora, dola —
jugoslovenska se reč sveudilj širi.

S ponosom gleda na poljanama znanim
odvažne borce gde junački se biju,
sa dušmanima kletim, ljudima stranim,
za slobodu i bratstvo Slovena sviju.

Njeno srce puno ljubavi i snage
patnje duge i nade kazuje sinu:
da ne zaboravi Otadžbine drage —
Istre tužne — za koju ponosno, ginu.

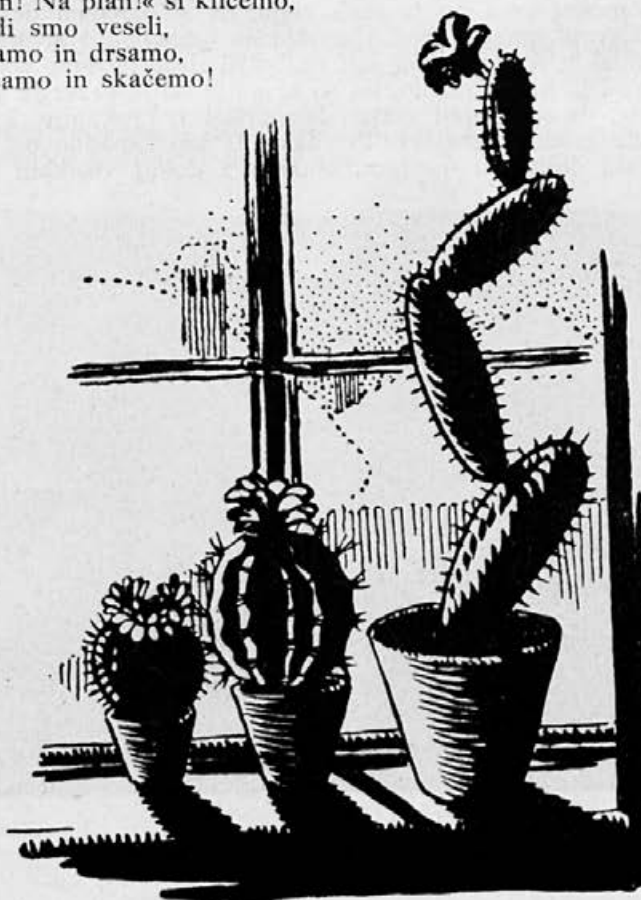
Pa nek' svuda gde se naše čuju reči
slogu širi i narodnu svest podiže,
jer za gorom sjajno oružje već zveči
i dah slobode dolazi bliže — bliže!

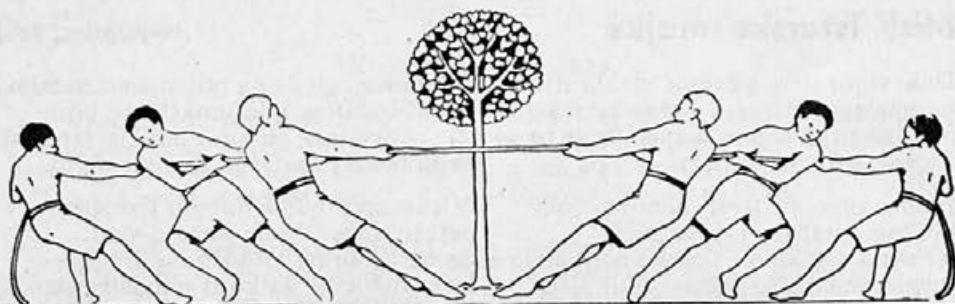
Zemlja spi

Gustav Strniša, Ljubljana

Pod belim snegom zemlja spi,
a mi ne spimo,
mi budni smo, mi čujemo,
življenju prisluškujemo,
mi pojemo in vriskamo,
borimo se s snegovi,
ponosni smo drugovi!
»Na plan! Na plan!« si kličemo,
v prirodi smo veseli,
se sankamo in drsamo,
se smučamo in skačemo!

Pod belim snegom zemlja spi,
a zime smo veseli mi,
če tudi burja nas podi,
se nič je ne bojimo,
junaški »Sokoliči« smo,
z nezgodo vsako se borimo!

Radovi našeg naraštaja

Preko Macedonije in Črne gore k Jadranu

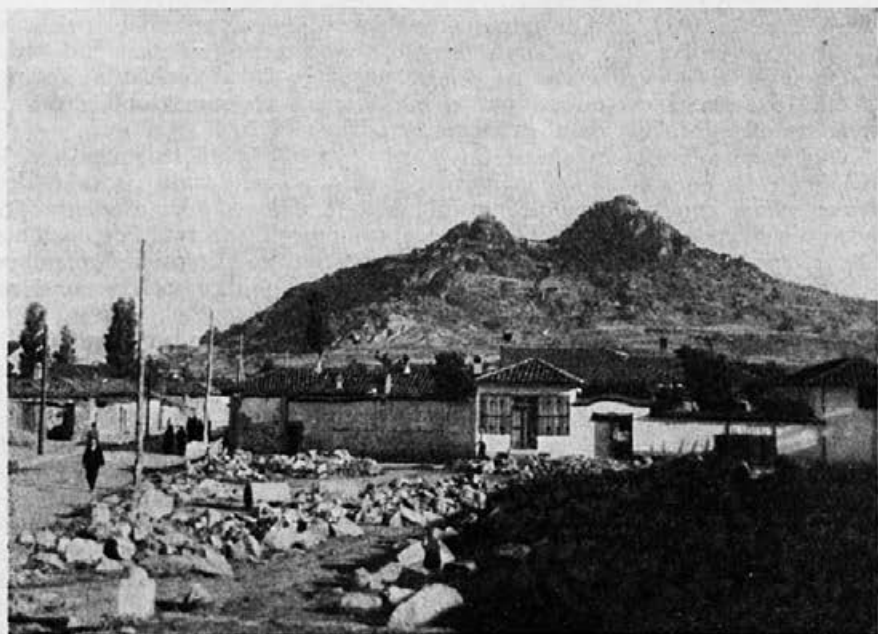
Bogdan Lipovšek,
Ljubljana

Že v otroških letih sem čul od svojega očeta o junaških delih matere in sinov Jugovičev. Takrat si pač nisem mislil, da bom kdaj videl njihov rojstni kraj. Zdelo se mi je, da je to daleč, daleč, nam le v mislih in besedah dosegljivo. Z menoj vred pa je rasla želja, da si ogledam deželo, kjer so Jugoviči vršili svoje junaške čine. Človeškemu hrepenenju se pridruži včasih radodarna usoda in tema dvema kot najboljši drug možata volja, kar rodi dejanje. Tako se je torej zgodilo, da so se moje sanje prevrgle v resničnost.

Naneslo je, da sem pred petimi leti prišel v Prokuplje, kjer stoje še danes razvaline gradu Jugovičev. Približno 35 km zapadno od Niša leži v prijetni Topliški dolini to mestece, obdano z dokaj visokimi griči. Če se

Skoplje s Šarplanino v ozadju

Kula kraljeviča Marka pri Prilepu

povzpneš na bližnji grič Hisar, na katerem vidiš razvaline gradu Jug-Bogdana, se ti nudi neverjetno lep pogled na mesto in reko Toplico, ki teče med žitnimi polji.

Lepota tega kraja me je jako navdušila; zato sem pregovoril dva tovariša, da se odpravimo v počitnicah na naš jug.

Ohrid

Dne 1. julija 1933. sem se odpeljal v Prokuplje, kamor naj bi prišla tudi ostala dva sopotnika. Po 24 urah vožnje sem prispel na zaželeno mesto, kjer sem se še malo pripravljaj na pot in nestrpno čakal obvestila, kedaj se prikažeta tovariša. Nestrpnosti pa je bilo konec, ko sem dobil dopisnico, v kateri sta mi sporočila, da se snidemo 9. julija v Nišu.

Nekoliko nemiren sem se naslednje jutro nakanil v Niš, saj nismo vedeli, kako in kaj: na poti pride vse nasproti! Prvič smo se drznili na tako dolgo potovanje. Sam sem sedel v pregradki na železniškem vozu. Vožnja skozi jutranjo meglo me je z enakomernim udarjanjem koles ob tračnice zazibala v sen. Rezek pisk — vpitje: »Nosač!« me je predramilo. Hitro skočim pokonci in zagledam tovariša, ki me čakata na postajnem hodniku. Stisnemo si roke in takoj odrinemo k Čele-kuli.

Dobro uro smo hodili, da smo prispeli do znamenite zgodovinske kapelice. Stopili smo v stolp mrtvaških glav, samih slavnih bojevnikov, ki so padli v boju za domovino, da bi jo rešili turške nasilnosti. Tragično so preminuli. Toda njih žrtev je pognala kal, ki je danes rodila sad — Jugoslavijo. Tako se je uresničila napoved, ki jo je izrekel francoski pesnik Lamartine l. 1833 v svojem »Potovanju« (La Tour aux crânes humains). Vrnili smo se v mesto in si ga ogledali. To trgovsko in prometno središče — nekdanji Naissus, ki ga je Atila porušil — ni Bog ve kako veliko in zanimivo. Kaže še dokaj turško lice, vendar pa se že modernizira in bo skoraj izgubilo vso ono za nas nekam privlačno orientalsko zunanost. Zelo smo se začudili, ko smo videli cestno železnico z normalnimi tračnicami kot na običajnih progah; menda je edina v naši državi. Spomnil sem se ljubljanskega tramvaja in prešinil me je poreden smehljaj, ko sem primerjal te velike voze z našimi škatlicami. Še malo, pa je bilo stopiti na vlak, ki nas je potegnil do Skoplja.

Ob ranem jutru smo se pozdravili z Dušanovo prestolnico. Prva skrb nam je bila, da poiščemo Ferijalni Savez. Odkazali so nam stanovanje v muslimanski šoli »Velika Medresa«. Po kratkem odmoru smo si takoj začeli ogledovati mesto. Najprvo smo šli v cerkev Sv. Spasa. Tu smo občudovali predvsem oltar, čigar ogrodje je izrezljano iz lesa. S spoštovanjem smo zrla na to krasno delo in občudovali umetnikovo potrpežljivost. Zvedeli smo, da je bila cerkev za turških bojev zakopana in so jo šele več sto let pozneje zopet

Naumsko polje pod Galičico

odkopali. Ogledali smo si tudi več džamij, med njimi Isa-begovo, ki ima kar dve kupoli, notranjost pa ni tako lepa; čilimi, ki leže po tleh, so celo — raztrgani. Ogledali smo si tudi turški del mesta, za nas zapadnjake, ki tega nismo vajeni, vse privlačnejši od evropskega. Neverjetno čudne oblike hiš, razni tipi Turkov in Turkinj, njihove prodajalne in hani so vzbujali našo pozornost. Ravno tako so nas zanimali cigani in njihov del mesta. Nekega cigančka smo celo fotografirali, ko je sedel na oslu pred svojo, po strani stoječo hišo.

Po treh dneh bivanja v Skoplju smo nadaljevali potovanje, svoje penate smo prenesli v Stobi.

Od Grackega smo prišli v dobre tričetrt ure hoda do razvalin rimskega mesta

Stobi. Pri izkopavanju je bil tudi ljubljanski vseučil. prof. B. Saria, glej njega sestavek v Čitanki za II. razred srednjih šol. Čuvaj, ki varuje ruševine, nam je razkazoval in nas vodil po izkopaninah, katere smo v dobri uri pregledali. Najbolje ohranjen je pač amfiteater, dočim so ostale izkopanine, tako razne posode, slike iz mozaika, ostanki rimskega vodovoda, povečini že vsi razpadli. Mnogo so spet zakopali ali pa odnesli v beograjski muzej, kakor nam je pravil paznik.

Po ogledu teh znamenitosti, od katerih smo pričakovali mnogo več, smo jo kaj radi ubrali nazaj proti Grackemu, kajti namenjeni smo bili v Prilep. Ker pa vozi vlak le enkrat na dan in smo morali čakati do treh zjutraj, smo se hoteli kopati v Črni reki, kar pa so nam domačini odsvetovali radi malarije. Zato smo krenili k Vardarju, kjer smo preganjali čas do mraka. Kljub temu pa smo imeli še več kot osem ur na uporabo, zato smo sedli v edino gostilno v Grackem in si naročili kave. Pomenek se je sukal okoli nadaljnje poti, toda spanec nam je silil v oči in tu pa tam je kateri izmed nas kar sredi govora zakimal. Kako bi ne, saj smo imeli za seboj že nekaj dni potovanja

Manastir sv. Nauma ob Ohridskem jezeru

in na tujem spiš po navadi slabše ko doma. Naposled pa je le napočil čas in kupili smo vozovnice za Prilep. Stopili smo v vlak, nič širši od ljubljanske cestne železnice. Vlekel nas je dobrih devet ur do Prilepa. Kljub polževi naglici pa je vožnja zelo zanimiva. Tir se dvigne do 1000 metrov višine v velikih vijugavicah. Ko pa pripuha lukamatija približno do srede hriba, stopijo popotniki iz vagonov in gredo peš na vrh. Hitreje in prijetneje jim mine čas, kot pa če bi se parili v počasnem vlaku, ki dela velikanske ovinke, da prisopiha za njimi. Potniki imajo dovolj časa za pešhojo do prevala, kjer se odpočijejo, počakajo železnega konja in zdrdrajo v dolino, kamor jih vabijo bele kockaste hiše prilepske.

V Prilepu, prestolnici Kraljeviča Marka, smo si ogledali tulbe tega glasovitega junaka in mesto. Turško-perzijsko tulbe, istega izvora kakor turban, pomeni stolpe, kakršne so zidali v turških vojnah. Še isti dan smo se odpeljali v Bitolj, nazvan po »obitelji« in znan radi solunske fronte. Prispeli smo zvečer in našli stanovanje v pravoslavni bogoslovnici. Dobili smo mehke postelje, ki pa so bile žal zadnje na našem potovanju. Drugi dan smo križarili po mestu, še enkrat prebili noč v bogoslovnici in tretji dan krenili proti Ohridu.

Pot nas je vodila med travniki in žitnimi polji, na katerih smo pogostoma naleteli na ostanke orožja iz svetovne vojne. V najhujši vročini smo zaprašeni in lačni prispeli v Resanj. Tu smo se malo oddahnili in okrepčali, nato pa hajdi k Prespanskemu jezeru.

Bodi Sokol, ali bodi ves!

Jager V., Ljubljana

Nikdo ne more utajiti, da je danes sokolska misel prodrla ne samo v najširše plasti vsega našega naroda, temveč da je zavzela celó že tolikšen obseg, kolikršnega doslej nobena organizacija slične vrste še ni imela in ga tudi ne bo. Brez dvoma je to dokaz, kako živa in potrebna je bila in je ta institucija, ki je v svoji ideji zajela vse sloje brez izjeme, kako neutrudna je bila, da je dosegla baš na slovenskem in jugoslovenskem ozemlju tako sijajne uspehe. Dejali smo, v najširše plasti. Nikdo pa tudi ne more utajiti, da bi se prehod iz zmede in razcepljenosti, ki smo je bili razmeroma še pred kratkim deležni, ne dal brez ozira z eno samo kretnjo, četudi bi bila odločna in mogočna, izvesti. Vsaka ideja preživlja krize, ki se očitujejo v silnih napadih, nasprotnika, stoječega že na trhljih nogah, a po zaslugi časa vendarle še dovolj krepkega, da bije udarce s precejšnjo močjo: to pa moramo smatrati le za zadnji vržen — adut. Vsaka večja ideja se cpira tudi na čas. Kajti preden se razvije duhovita ustanoviteljeva zamisel v mogočno deblo, preden to deblo požene veje, veja pa liste in lističe do najmanjših odtenkov, so potrebna za to desetletja, za mogočne ideje celo stoletja. Pri tem lahko opažamo, da raste vse sorazmerno: deblo, veje, listi in — sadovi: vse v istočasnem sorazmerju. Nujna posledica tega pa je, da kolikor toliko prepustimo idejo času.

Ko smo se nekoliko otesli težkih spon prenapetega strankarstva, ki ni bilo nič drugega ko zunanji izraz prikrite nerazsodnosti in neuvidevnosti glede na skupnost, smo svobodneje zadihali. Na obzorju se je pojavila — Jugoslavija. V to ime so dahnila naše misli, oči vseh razsodnih so se uprle v našega jugoslovenskega suverena. Z mogočno roko je začrtal kralj pot državi in zopet z vso iskrenostjo poglobil ljubezen do svoje mogočne negovanke Jugoslavije. Pričel se je uspešen razvoj naše velike domovine; tudi v inozemstvu je njen ugled visoko narastel. Z notranjo popolno reorganizacijo je postavil za osnovo mladinskega izživljanja Sokolstvo, ki mu kot simbol mladine načeluje starosta Njegovo Visočanstvo prestolonaslednik Peter.

Novi Sokol, simbol mladeniške čistosti duha in telesa, je pričel svoj uspešni polet, ki bo trajal toliko časa, dokler ne bo v krasnem »finishu« zaključil svojega poleta z zavestjo sokolske pripadnosti vsega našega naroda. Tedaj bo šele končan prvi del sokolske misije in prav tedaj se bo pričel drugi, pravi del: sokolsko delo.

Ker pa pri ideji, ki ima morda še težkoče, ni življenjske važnosti zgolj kolikostno ozadje zamisli, ampak še bolj kakovostno, moramo paziti, da nas pri širjenju sokolske

ideje naša častihlepnost ne zavede, da ne bi stremili zgolj za zidealiziranjem mas v sokolskem duhu. Gledati moramo predvsem na to, da si vzgojimo Sokole, ki bodo s Tyrševo idejo resnično, globoko prežeti in ki ne bodo le gola številka te lepe zamisli. Povsem je seveda začasno to izvesti — nemogoče. Moramo biti navzlic idealnosti tega vendarle realni. In prav to naj bo naloga vsakega pravega Sokola, da bo delal za Sokolstvo v dveh smereh: ostvari naj sokolsko misel najprej le v svoji najbližji okolici, ki naj bo odlično poučena o vsem sokolskem življenju; šele potem naj začne segati po splošnih sredstvih, ki pa imajo le delen uspeh, saj ne vplivajo tako močno kot osebni stik.

Kadar smo vsejali sokolsko idejo v srce posameznikom, ne smemo pustiti, da se bchočno razcveta ko v svobodnem pragozdu. Plevel okoli nje se ne sme razširiti, da bi zadušil žlahtno cvetko in napravil iz nje le še šibko steblo, ki nima več sočnosti in ki umira ter končno popolnoma usahne. Gojiti moramo sokolsko misel v posamezniku, dajati ji smer za rast in jo plevla popolnoma osvoboditi. Tudi sicer imejmo sokolski ideal vedno pred očmi kot simbol našega najsvetjerega, katerega ne smemo oskruniti ali omadeževati nikdar in pod nikakimi pogoji.

Sokolske vrste so disciplinirane, se odločno pokoravajo odredbam svojih načelnikov. Možno pa je, da nastanejo v toliki sokolski armadi včasih osebna nesoglasja, ki motijo sokolska načela o bratstvu. V tem primeru velja: bodi Sokol Sokolu kakor brat bratu ali sestra sestri! To imej vsakdo vedno pred očmi in razpori — po navadi malenkostni — se bodo rešili v vzorni složnosti tako, da bo za obe strani prav.

Sokolska armada naj bo armada vseh onih, ki se z živo ljubeznijo oklepajo Tyrševega ideala, ki vidijo v njem izražene svoje lastne misli in so pripravljeni, da se za svoje prepričanje bore ob vsakem času, ob vsaki priliki. Idealne težnje sokolskih mladeničev in mladenk naj se usmerijo največji del za popolno izkristaliziranje sokolske ideje, tako pri posamezniku kakor pri celoti, da bo sokolska stavba zgrajena na jeklu iz samih kristalno čistih zamisli, ki naj vse teže za čim popolnejšo podobo Velikega sokolskega doma.

Mnogo idealizma je v mladem človeku. Onemu, ki vedoma opusti svoje idealno hotenje v svoji polni moči zaradi stranpoti, kamor je zašel in kjer nikakor ne najde ugodnih tal za svoj razvoj in napredek, zakliči: morilec! Njegovo življenje je slično čaši kipečega vina, ki se prevrne in izlije v pesek, ki žlahtno tekočino hlastno pogoltne. Ostanje zgolj čaša, prazna čaša, brez oživljajočega napoja. Onemu pa, ki se znajde nehote, nekako v zamišljenosti na stranpoti, prijateljsko stisni roko, podaj mu okrepčilnega napoja sokolske misli, da spozna njegov okus, in mu pokaži pravo pot. Rad pojde za teboj, ker ga boš vodil na stezo, ki drži iz mračnega gozda idej na prosto svobodno ravan: tu bo našel kraj, kjer bo mogel vso svojo mladost podariti v resnično veselje delu Sokolski njivi. Naj bo njegovo delo v tem, da očisti s svojega ozemlja strnišče, prekoplje zemljo in vanjo zasadi sokolsko misel, ki bo posledaj cvetela in rodila seme sama po sebi.

Brat — naraščajnik in sestra — naraščajnica! Naj ne preidejo te besede mimo tebe kakor mogoče teliko drugega! Poprimita za plug Sokolstva in orjita polje, ki je razsežno in še nepreorano. Zakaj velika je naloga posameznika in malokdo jo povsem izvrši. Le kdor zares vse svoje moči porabi za delo, kdor se na vse načine žrtvuje, da pripomore tako sokolski ideji do Velike zmage, ta bo resnično zamašil vrzel, ki zeva med Sokoli in Sokoli — delavci. Ta bo postal resnični poslanec Tyrševe zamisli, le ta bo resnično služil sokolski ideji.

Spremajmo se

Matešić, Generalski stol

Sve se više približavamo onome danu, kada ćemo poput ptice, čije ime nosimo, poleteti u naše Sarajevo, da učestvujemo tamo na II pokrajinskom sletu, koji ne sme ni malo da zaostane za onim veličanstvenim sokolskim manifestacijama lanjske godine u Ljubljani. Ko god je od nas naraštajaca bio na tome sletu u beloj Ljubljani poleteće i u Sarajevo, kamo nas privlači mnogo toga, o čemu ću ukratko samo ovo reći:

Tu je pred 20 godina odjeknuo pucanj revolvera Gavrila Principa, što nam je nakon mnogih patnja i borbi donelo željkovanu slobodu. Tu su mnoga naša braća mnogo toga pretrpela u tamnicama samo zato, jer su volela svoj narod i jer su radili za njegovu slobodu, teškim lancima sputani.

U Sarajevo nas vuče i bratska ljubav prema jednokrvnoj braći triju vera, koji tu žive u slozi. Tu ćemo se i opet uveriti, da krv nije voda; i da nema među braćom nikakve razlike.

Osim Sarajeva, kamo ćemo tako oduševljeno da poletimo, čeka nas i pokrajinski slet u Zagrebu, središtu braće Hrvata, gde je 1874 niklo prvo sokolsko gnezdo na teritoriju bivše Hrvatske i Slavonije. Tom značajnom jubileju treba da obratimo svu svoju pažnju da i on uspije u punoj meri.

Zato, braćo i sestre, spremajmo se svakim danom za naše nastupe! Mi smo nada starijih, mi smo oni, koji će doći napred, koji će postati danas sutra muževi — Sokoli. Radi toga sam i napisao ovo par reči, da vas bratski potstaknem i upozorim na Zagreb i Sarajevo, kamo treba da dođemo spremni i ponosna čela, da pred svakim pokažemo našu snagu, našu mladost i našu nesalomivost.

Našem Jadranu

Janečko Vjekoslav, naraštajac, Vitrovića

O zdravo, zdravo domovina mila,
Kliče ti sinak na osvitku zore
Snažna su sad na let ti sprema krila,
Da te ponesu na visine gore.

Ti stižeš do vrhunca moći sada
Jer Božjih dara naručja ti puna,
Nepobjediva sloga radom tvojim vlada
Jer narod je jedan, i jedna je kruna.

Žitna ti polja, pa rijeke i zelen gore,
Ah puna si, puna prirodnog haja,
Pa na jugu on naše sinje more!
Ta ima li gdje god divnijeg kraja?!

Da, more, more, taj amanet sveti,
Biser što sjajem u napredak vodi,
koji nam htjede otet dušman kleti
Al ne odoli njegovoj slobodi.

To koljevka je muka koja diže
Jaki duh i neodoljivu snagu,
Za to nam otadžbina lako cilju stiže
Te će odoliti i samome vragu.

Tamo na jugu gdje vazda lovor cvate,
Gdje masline se miomiris širi;
Sunčani traci gdje obalu zlate,
Zar tamo da se tuđinska vlast krili?

Zbog tog su se naši predi žrtvovali
A mi da oskvrnemo djelo pradjedova,
Nas'jedit one, što su žrtvom pali
Da naša bude skupa gruda ova.

Zato ako li nam dušman na nju skoči,
Ako se potrese tvrda ova stijena
Neboj nam se, majko, neće propast doći
Dokle god nas ima, nas Jugoslovena.

GLASNIK

† BELGIJSKI KRALJ ALBERT I

Junačku Belgiju snašla je dne 17 februara teška nesreća i težak gubitak. Tog dana tragično je izgubio svoj život kralj-heroj Albert I. Pokojni kralj rodio se dne 8 aprila 1875 u Brislu, a zaseo je presto 1909 godine. Bio je vrlo obljubljen u svome narodu, kojemu je bio pravi otac i istinski vladar.

Između malene i junačke državice Belgije može da se povuče paralela s isto tako junačkom i mučeničkom Srbijom i njenim vladarem Petrom I Velikim Oslobođiocem. I Belgija i njihov vladar ostali su za vreme velikog svet-skog rata bez svoje domovine, prognani daleko u tuđe zemlje, da se od tamo bore za vaskrs i slobodu svoje domovine. I njihov ih je vladar za čitavo to vreme pratio i sokolio, kao i blagopokojni kralj Petar. I doživele su i jedna i druga svoj uskr i slobodu na čelu sa svojim junačkim, narodnim i odlučnim vladarima, ocima svoje zemlje i svog naroda.

Pokojni kralj Albert bio je vrlo cenjen i na naučnom polju, gde je bio odlikovan mnogobrojnim počasnim doktoratima raznih univerziteta. Osobito je voleo planinarstvo koje mu je i oduzelo život. Velikom državniku, velikom demokrati i prijatelju našega naroda klanjamo se i mi, i iz dubine svoga srca želimo mir pepelu njegovu!

SMUČARSKA TAKMIČENJA ZA PRVENSTVO SAVEZA SKJ U BOHINJSKOJ BISTRICI

Smučarstvo, taj lepi i zdravi sport na belom elementu, sve se više gaji i u sokolskim redovima. Broj sokolskih smučara

svake godine sve više raste tako, da već i manje sokolske jedinice imaju svoje smučarske oteke. Ta lepa i korisna telesnog uzgoja privukla je i ove godine veliki broj sokolskih smučara i prijatelja smučarstva na saveznim takmičenjima u smučanju, koja su vršena dne 27 i 28 januara u Boh. Bistici u Dravskoj banovini.

Na ovim takmičenjima učestvovalo je 5 župa: Celje, Ljubljana, Maribor, Kranj i Sarajevo s ukupno 112 smučara.

U takmičenju na 18 km nastupilo je 58, izvan takmičenja 10, svega 68 smučara. Na cilj ih je stiglo 63. Donašamo prvih pet rezultata: 1) Janša Jože (Mojstrana, Kranj) 1,23.16, 2) Smolej Franc (Jesenice, Kranj) 1,23.23, 3) Godec Tomaž (Boh. Bistrica, Kranj) 1,25.52, 4) Knap Leon (Kranjska Gora, Kranj) 1,26.25, 5) Zemva Lovro (Gorje, Kranj) 1,32.21.

Izvan takmičenja (većinom oficiri, pod-officiri i vojnici planinskog puka): 1) Jakel Valentin (redov I plan. puk) 1,34.49, 2) Ciranodon Karol (redov I plan. puk) 1,36.26, 3) Fanel Drago (Maribor III) 1,39.02, 4) Popović Vukota (narednik, I plan. puk) 1,40.18, 5) Petrović Tihomir (potpor., I plan. puk) 1,41.04.

Takmičenje pojedinki na 8 km. Nastupilo je 9 članica, koje su sve stigle na cilj. Prvih pet rezultata: 1) Zdenka Ažman (Kranj, Kranj) 47.34, 2) Jožica Černe (Kranjska Gora, Kranj) 48.34, 3) Marica Pogačar (Radovljica, Kranj) 50.19, 4) Nesti Hilinger (Celje, Celje) 51.03, 5) Ljubica Smerdu (Maribor Mat., Maribor) 52.49.

U takmičenjima vrsta u smučarskim likovima na 1800 m nastupile su 23 vrste, a na cilj je stigla 21. Od 77 takmičara stigli su na cilj 75. Prvih pet rezultata: 1) Jesenice I (Kranj) 10,29³/₅, 2) Kranjska Gora (Kranj) 10,55¹/₅, 3) Koroška Bela - Javornik I (Kranj) 11.08, 4) Jesenice II (Kranj) 11.38, 5) Škofja Loka (Kranj) 11,38³/₅. Pojedinci: 1) Drago Kavčič (Kr. Gora, Kranj) 3,16, 2) Lojze Katnik (Jesenice, Kranj) 3,19, 3) Martin Praprotnik (Kor. Bela - Javornik, Kranj) 3,20³/₅.

Izvan takmičenja postigao je najbolje vreme Rudolf Stopar (Maribor III), i to 3,13.

U takmičenju pojedinki u smuku na 2 km uzelo je učeska 10 sestara, od kojih ih je 9 stiglo na cilj, a donasmo prvih pet rezultata: 1) Hilinger Nesti (Celje, Celje) 1,38¹/₂, 2) Černe Jožica (Kranj, Gora, Kranj) 1,46, 3) Pogačar Marica (Radovljica, Kranj) 2,11¹/₂, 4) Azman Zdenka (Kranj, Kranj) 2,11¹/₂, 5) Urbas Reni, (Sokol I, Ljubljana) 2,25.

U sastavljenim takmičenjima nastupilo je 11 braće i sestara. Prvih pet rezultata su ovi (u I i II razredu): 1) Zemva Lovro (Gorje pri Bledu, Kranj) I 418,75 toč., 2) Smolej Franc (Jesenice, Kranj) II 403,1 toč., 3) Rabič Maks (Mojstrana, Kranj) I 359,7 toč., 4) Prešern Martin (Radovljica, Kranj) II 322,8 toč., 5) Lakota Ciril (Mojstrana, Kranj) II 271,1 toč.

U III razredu: 1) Prešern Franc (Radovljica, Kranj) 449,3 toč., 2) Stavbe Ivan (Celje, Celje) 328,1 toč., 3) Lisjak Lado (Ljubljana - Šiška, Ljubljana) 235,5 toč.

U skokovima nastupilo je 17 pojedinaca, a uspeh je sledeći, i to u I i II razredu: 1) Zupan Janko (Jesenice, Kranj) I 231,5 toč., 2) Zemva Lovro (Gorje, Kranj) I 194,6 toč., 3) Rabič Maks (Mojstrana, Kranj) I 170,3 toč., 4) Kozjek Vinko (Jesenice, Kranj) II 146,7 toč., 5) Mokorel Viktor (Žirovnica, Kranj) II 144,9 toč.

U III razredu: 1) Prešern Franc (Radovljica, Kranj) 214,1 toč., 2) Stavbe Ivan (Celje, Celje) 27.

Ova su takmičenja pokazala, da je smučarstvo postalo sastavni deo sokolskog telovežbačkog programa, a rezultati postignuti na tim takmičenjima govore, da je ta grana telesnog uzgoja uhvatila čvrst koren u našim sokolskim redovima.

IZBIRNA TAKMIČENJA ZA BUDIMPEŠTU

Poznato je, da se ove godine u mesecu maju vrše velika međunarodna gimnastička takmičenja u Budimpešti na kojima će nastupiti brojni narodi čitavog sveta. Na tim takmičenjima biće dostojno zastupane i sokolske vrste i to naše, češkoslovačke, poljske, a i bugarski Junaci odaslaće svoje predstavnike.

U Budimpešti nastupiće jedna naša vrsta članova i jedna vrsta članica.

Za izbor najboljih vežbača i vežbačica održana su dne 3 i 4 februara t. g. u Ljubljani izbirna takmičenja kojima je pristupilo 27 članova i 12 članica. Vežbe članova održane su u sledećim granama: u

prostoj vežbi, u vežbi na razboju, vratilu, krugovima, konju u šir s ručkama, u obaveznom i voljnom preskoku preko konja uzduž.

Postizivih točaka bilo je 60, od kojih je postigao:

1. Pristov Janko, Jesenice	50.70
2. Ivančević Ivan, Zemun	50.30
3. Vukičević Petar, Zagreb II	48.05
4. Grilec Konrad, Celje	46.95
5. Primožič Jože, Maribor Mat.	43.—
6. Merzlikin Dimitrije, Beograd V	41.85
7. Boltžar Stjepan, Zagreb II	40.10
8. Budja Juraj, Beograd I	38.—
9. Vilić Marko, Novi Sad	33.30
10. Lesjak Franjo, Celje	32.40

i t. d.

Ženske su takmičile u sledećim granama: obaveznoj prostoj vežbi, skoku u dalj, trčanju na 60 m i u bacanju koplja. Rezultati su ovi:

1. Krajnović Zrnka, Beograd Mat.	56.20
2. Podpac Marta, Ljubljana I	54.70
3. Sket Milena, Ljubljana I	49.10
4. Trajković Miroslava, Beograd	44.80
5. Vidović Draga, Zagreb	42.40
6. Novokmet Ivka, Zagreb	42.20

i t. d.

Uspeh takmičenja zadovoljava u svakom pogledu, i vidi se stalan napredak naših vežbača i vežbačica.

3500 dolara za jedno pseto! To jest oko 180.000 Din! Za toliku sumu novaca mogli bismo kupiti već i kuću. To je valjda najveća cena, do koje se je dosad moglo da popne jedno pseto; tražila ju je i dobila neka engleska mis, koja se bavi gajenjem pasa, za svoga kudrova, tobože najlepši komad svoje rase. Cenu je platio naravno Amerikanin te je tako za svaku pseću funtu metnuo na vagu 125 dolara.

Za šalu

Nije svetlo. »Što je, Milane, svetlo?« — »sve što vidimo, gospodine učitelju.« — »Budalaština! I mene vidiš, pa nisam nikakvo svetlo.«

U školi. »Znaš li mi, Dušane, kazati koja je životinja čoveku najbliža?« — Dušan: »Molim, buha.«

Razlog. »Zašto urličeš, mali?« — Otac me je izlupao. — »Pa zašto?« — »Jer sam urlikao.«

Iz uredništva!

Naredni broj »Sokolića« izići će pred uskrasne praznike. Gradivo za taj broj treba poslati uredništvu najkasnije do 15 marta, da bi se pravovremeno sredilo i već u narednom broju priopćilo. Ko ne stigne do tog vremena može svoj sastavak da svejedno pošalje i posle tog roka s time, da mu članak i sastavak izađe u IV, aprilskom broju.

Treba da našim stalnim i povremenim saradnicima skrenemo pažnju na to, da je »Sokolić« i poučno-zabavni omladinski list, a ne samo i čisto sokolski naraštajski. Stoga će u njemu naći mesta svaki dobar sastav bilo kakvog sadržaja, ako je dobro pisan, ako odgovara sokolskoj nauci i sokolskom načinu uzgajanja. Mogu to da budu razne pri-povesti, razume se, kraćeg sadržaja, opisi, osvrti i sl.

Već smo nekoliko puta objavili na ovome mestu da primamo i lepe slike bilo krajeva i iz života našeg naroda u domovini ili tuđini, kao i slike iz sokolskog telovežbačkog sveta. Slike moraju da budu jasne, da se mogu reprodukovati. Primaju se također i ručni radovi — crteži, ali ovi moraju da budu naročito pažljivo izrađeni.

Križaljke, popunjalke, rebusi i sl. stižu još uvek površno izrađeni tako, da ih je nemoguće objavljivati; ako ih se i objavi treba da se ih gotovo čitave prerađuje. Opaža se i površnost, koju treba naročito pobijati kod naraštaja, da im ne bi prešla u krv, i da bi i u svojim poznijim godinama i u svojem životnom pozivu ostali obdareni s tim neugodnim i neželjenim prijateljima. Na to bi trebali svu pažnju da posvete braća prednjaci i prosvetari, jer su i oni uzgojitelji naše narodne omladine i odgovorni za taj rad i pred narodom i pred svojom savešću.

Rešenje iz 11—12 broja »Sokolića«

Popunjalica (Sretan Božić): Vodoravno: 1 Gatalinka, 4 Araro, 7 Misir, 9. Napad, 10 Sava, 12 Ti, 13 Udica, 15 I, 16 Ibar, 17 Aj, 19 Liti, 20 Oj, 21 Da, 22 Re, 23 Ikra, 25 Arija, 31 Anastasa, 34 Anka, 35 Albanija, 38 So, 39 Da, 40 Cukar, 43 Iz, 44 Sob, 47 Korov, 48 Oni, 49 Obala, 50 Ala, 51 Nilov, 52 Trava. — Okomito: 1 Golijat, 2 Livada, 3 Amijen, 4 Adrijan, 5 Mara, 6 Stara Pazova, 8 Rukavac, 9 Nubija, 11 A, 14 Aribon, 18 Po, 24 Maj, 26 Ra, 27 IS, 28 Jastuka, 30 Ona, 32 Ni, 33 Saratov, 34 Advokat, 36 Arapin, 37 Mrav, 41 Udbina, 42 Un, (46 u popunjalici crtaj!) 44 So, 45 On.

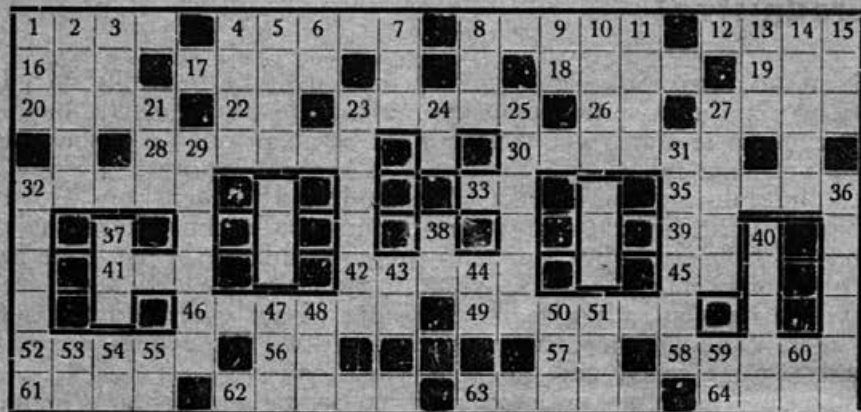
Popunjalica (Kalman Slavko): Ana, Lipa, Eva, Kola, Sat, Adam, Noj, Deva, Ala, Riba. — Okomito od I—II: Aleksandar.

Rešenja na str. 261:

Popunjalica (Behaker Petar): Vodoravno: 1 Keln, 5 Baka, 9 Anver, 11 Lom, 12 Da, 13 Mak, 15 Kcs, 16 Sirijus, 17 Mir, 19 Ob, 20 Das, 22 Le, 23 Rim, 25 Limun, 27 Eram, 28 Tuga. — Okomito: 1 Kada, 2 Ena, 3 Lv, 4 Nem, 6 Al, 7 Kolos, 8 Amis, 10 Radikali, 14 Sir, 15 Kum, 16 Sibir, 17 More, 18 Sena, 21 Sit, 22 Lug, 24 Ma, 26 Mu.

Ispunjalica (Kalman Slavko): Čamac, Uvala, Vrbas, Alija, Jajce, Majka, Ohrid, Naliv, Atena, Šunka, Elisa, Mirko, Oluja, Ribar, Evica. — Okomito od I—II: Čuvajmo naše more.

Zlogovni križ (P. Medič): 1,3: kesa, 1,4: koza, 3,2: sapa, 5,2: mapa, 5,6: mati, 6,3: Tisa, 1,6: koti.

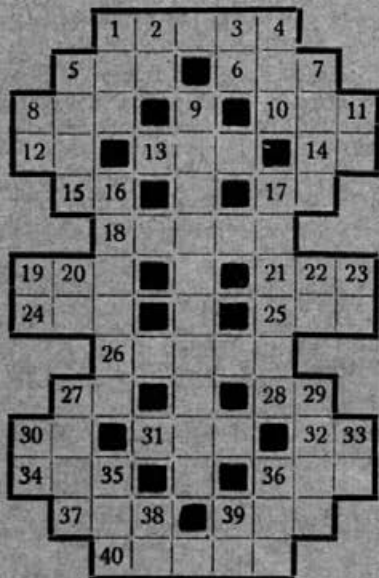

Vodoravno: 1. Lanac. 4. Kočija. 8. Katakomba. 12. Oružje (padež). 16. Snažan. 17. Oblik glagola »udati«. 18. Drvo, koje se gaji radi ploda. 19. Veznik (stariji oblik). 20. Najmanji deo tvari. 22. Slovo erkenoslovenske azbuke. 23. Put. 26. Vrsta ribe (nemački). 27. Tuga. 28. Dvorište (strana reč). 30. Tuga. 32. Raditi na polju. 33. Pakao. 35. Vetar. 39. Uzvik. 41. Broj. 42. Oblik glagola »turiti«. 45. Predlog. 46. Deo biljke (umanjeno). 49. Onaj, koji poseti Kristov grob. 52. Prestonica evropske države. 56. Domaća životinja. 57. Nemački predlog. 58. Sredstvo za izmenu dobara. 61. Planina u Jugoslaviji. 62. Boj, sukob. 63. Grm. 64. Poznati češki tvorničar.

Okomito: 1. Kozmetička marka. 2. Bolest. 3. Deo lica. 4. Svetinja. 5. Žensko ime (padež). 6. Inicijali imena češkoslovačkog predsednika države. 7. Oružani sukob dveju država. 8. Srećka. 9. Nag. 10. Planina u Evropi. 11. Ne mnogo. 13. Nasilno uze. 14. Domaća životinja. 15. Razdoblje. 21. Šahovski pojam. 23. Položiti u zemlju. 24. Mera za površinu. 25. Ala. 27. Srok (padež). 29. Pribor za jelo. 31. Sputan. 32. Div. 36. i 37. Ženska imena (različita). 38. Isto što i 24 okomito. 40. Reka u Jugoslaviji. 43. Oblik pomoćnog glagola (obrnuto). 44. Uzvik. 47. Uzvik. 48. Staja za ovce. 50. Vreća. 51. Drugo. 53. Pokazna zamenica. 54. Nemačka zamenica (fonet.). 55. Predlog. 59. Reka u Rusiji. 60. Konj.

Mala popunjalka

Sastavio naraštajac Miodrag Arandelović, Vukovar

Vodoravno: 1. Mangup. 5. Nemačka industrijska oblast. 6. Staja za ovce. 8. Domaća životinja. 10. Nije kratak. 12. Slovo erkenoslovenske azbuke. 13. Stara mera. 14. Veznik. 15. Mera za površinu. 17. Zamenica. 18. Muško ime. 19. Strana. 21. Bašta. 24. Dvojica. 25. Žensko ime. 26. Smrtni čas. 27. Predlog. 28. Uzvik. 30. Latin. veznik. 31. M. ime. 32. Egipatsko božanstvo. 34. Pustinska životinja. 36. Osetilo. 37. Blato. 39. Ima belu kosu. 40. Bolest.

Okomito: 1. Naš grad. 2. Slovo u latin. azbuci. 3. Domaća životinja. 4. Vrsta. 5. Tuga. 7. Dobijamo od ovce. 8. Zamenica. 9. Odmoriti (ijekavski). 11. Nag. 16. M. ime. 17. Kapetan (umanjeno). 19. Reka u Sibiru (obr.). 20. Reka u Sibiru. 22. Šiljati prodor kopna u more. 23. Zamenica. 27. Ostrvo. 29. Pećina, klisura. 30. N. 33. Pakao. 35. Snažan. 36. S »N« otpadak drveta. 38. Francuski određen član. 39. Predlog.